

RIS-nummer: 312016

Schriftelijke vragen: lage opkomst gemeenteraadsverkiezingen 2022

Indiener: Mikal Tseggai, PvdA

Datum: 11 april 2021

Aan de voorzitter van de gemeenteraad,

Slechts 43% van de bewoners in Den Haag ging op 14, 15 en 16 maart stemmen. Hier zijn de PvdA, PvdD, DENK, ChristenUnie/SGP, D66 en GroenLinks zeer geschokt en teleurgesteld over. Naar aanleiding daarvan en overeenkomstig met art. 30 van het Reglement van orde stellen raadsleden Mikal Tseggai (PvdA), Robert Barker (PvdD), Adeel Mahmood (DENK), Judith Klokkenburg (ChristenUnie/SGP), Marieke van Doorn (D66) en Mariëlle Vavier (GroenLinks) de volgende vragen:

1. De Tweede Kamer laat de lage opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen in heel Nederland onderzoeken. Heeft het college contact met de onderzoekers die dit onderzoek doen om specifieke aspecten die voor Den Haag (en andere grote steden) gelden in het onderzoek te verwerken? Zo ja, welke voor Den Haag belangrijke aspecten heeft het college aangegeven waar dit onderzoek rekening mee moet houden? Zo nee, waarom niet?
2. In grote steden zoals Den Haag is de opkomst het laagst van Nederland. De stad Den Haag heeft ook het laagste opkomstpercentage in de regio¹. Zou het college daarom haar eigen onderzoek kunnen/willen uitvoeren naar de lage opkomst in Den Haag? Zo nee, waarom niet? Zo ja, welke aspecten komen naar voren in dit onderzoek?
3. De opkomst onder vrouwen is lager dan de opkomst onder mannen². Is het college bereid om met lokale vrouwenorganisaties (zoals Yasmin) te praten om te kijken of het mogelijk is projecten op te zetten en/of in bestaande projecten te verwerken om vrouwen (beter) te informeren over en (meer) betrokken te laten zijn bij de gemeenteraad en -politiek? Zo nee, waarom niet?

---

1 Zie bijlage 1

2 Zie bijlage 2

4. Ook is de opkomst bij 18- tot 24-jarigen opvallend laag³. Is het college bereid om met jongerenorganisaties (zoals de Jongerenambassadeurs, Inside Out, FunX en het Stagehuis Schilderswijk) te praten om te kijken of het mogelijk is projecten op te zetten en/of in bestaande projecten te verwerken om jongeren (beter) te informeren over en (meer) betrokken te laten zijn bij de gemeenteraad en -politiek?
5. In hoeverre heeft het college, los van de algemene maatregelen vanwege corona zoals gespreid stemmen over 3 dagen en extra stembuslocaties, zich t.o.v. 2018 extra ingezet om de opkomst te bevorderen met behulp van campagnes etc.? Graag een toelichting.
6. De gemeente heeft zelf een opkomst-bevorderende campagne gevoerd, waaronder de campagne 'niet klaguh, stemmuh'. Gaat het college deze campagne evalueren? Zo ja, worden hierover ook bewoners/stemgerechtigden bevroegd en kan het deze evaluatie en de te trekken lessen hieruit delen met de raad? Zo nee, waarom niet?
7. De brief van het college d.d. 8 februari (RIS311505) die ook bovengenoemde opkomst-bevorderende campagne noemt, geeft aan dat het college ook onderzocht heeft om samen met de stadsdeeldirecteuren 'aanvullende activiteiten op stadsdeelniveau' te (laten) organiseren. Welke activiteiten hebben uiteindelijk in welke stadsdelen plaatsgevonden? Graag een overzicht met activiteiten per stadsdeel, organisator en indien beschikbaar, ook het aantal bezoekers/gebruikers.
8. Van de ondervraagde burgers in het onderzoek van Ipsos⁴ zegt 32% dat ze niet hebben gestemd omdat ze niet wisten op welke partij ze wilden stemmen. Is het college bereid te onderzoeken hoe meer mensen betrokken kunnen worden bij de lokale politiek en het lokaal bestuur?
9. Van de ondervraagde burgers in het onderzoek van Ipsos⁵ zegt 15% niet te hebben gestemd omdat ze zich niet vertegenwoordigd voelen in de politiek. Een manier om mensen zich vertegenwoordigd te laten voelen in de politiek, is de mogelijkheid om in te spreken. Is het college bereid om een communicatiecampagne op te zetten die de bewoners vertelt dat Den Haag elke drie weken een gemeenteraad heeft, deze gratis bij te wonen is en bewoners hier gemeenteraadsleden hun mening over de besproken onderwerpen kunnen vertellen?

---

3 Zie bijlage 2

4 Zie bijlage 2

5 Zie bijlage 2

10. Van de ondervraagde burgers in het onderzoek van Ipsos⁶ zegt een kwart niet te hebben gestemd omdat het geen vertrouwen heeft in de politiek. Welke redenen ziet het college voor dat gebrek in vertrouwen?
11. Kan het college kwalitatief onderzoek doen naar de reden van wantrouwen in de politiek en overheid? Zo nee, waarom niet?
12. Een aantal partijen pleit voor een opkomstplicht. Hoe kijkt het college hiertegen aan?
13. Ziet het college andere mogelijkheden om meer mensen naar de stembus te krijgen?
14. Er zijn verschillende signalen van bewoners dat niet iedereen de stempas begrijpt of deze kan lezen (dit betreft bijvoorbeeld arbeidsmigranten). Kan het college onderzoeken in hoeverre de stempas en de brief die daarbij verstuurd wordt duidelijker gemaakt kan worden in vormgeving, begrijpelijker kan worden gemaakt in de taal en hoe ook anderstaligen en laaggeletterden de informatie op deze stempas kunnen begrijpen? En de uitkomsten van dit onderzoek mee te nemen in een ontwerp voor een nieuwe stempas en de bijlagen voor verkiezingen in de toekomst?
15. Ook zijn signalen binnengekomen van bewoners dat zij geen stempas hebben ontvangen. Omdat zij hier te laat achter kwamen, waren zij niet op tijd met het aanvragen van een nieuwe. Heeft het college deze signalen ook ontvangen? Zo ja, is duidelijk waar dit mis is gegaan? Zo nee, is het college bereid hier onderzoek naar te doen?
16. Hoewel Den Haag als stad al een zeer laag opkomstpercentage heeft, is de opkomst in een aantal stadsdelen (en wijken) extra verontrustend, de daling in opkomst is hier relatief gezien veel hoger. In stadsdeel Laak is de opkomst t.o.v. 2018 gedaald met 18,93%, in Escamp met 18,09% en in stadsdeel Centrum met 16,57%. Deze 3 stadsdelen staan in de top 3 van de daling in opkomst. In de resterende stadsdelen is een daling tussen de 2,45% en 7,18% en in stadsdeel Scheveningen is er zelfs een lichte stijging van 0,36% t.o.v. 2018 te zien. Kan het college verklaren waarom de opkomst in deze 3 stadsdelen (waar er al sprake was van een lage opkomst) relatief gezien veel meer is gedaald? Graag een toelichting. Zo nee, is het bereid hier onderzoek naar te doen?
17. Op 30-06-2020 hebben de raadsleden Mahmood en Tseggai een motie ingediend om een hogere opkomst actiever te bevorderen in wijken (of bij groepen) met een relatief lage opkomst (RIS 305795)⁷. Het college ontraadde deze motie en gaf als toelichting: "Met posters en borden wordt ruim voor de verkiezingen zichtbaar gemaakt dat een

---

6 Zie bijlage 2

7 https://denhaag.raadsinformatie.nl/document/9055224/1/L_37+NIDA

locatie als stembureau wordt ingericht. Alle kiezers krijgen bij hun stempas een brief met daarin de oproep van de burgemeester om te gaan stemmen. Alle Haagse huishoudens krijgen een verkiezingskrant. Er wordt dus veel gedaan. Wij denken eigenlijk dat we niet meer kunnen doen en dat we daarom deze motie moeten ontraden.”

Staat het college nog steeds achter haar reactie gegeven in de raadsvergadering van 30 juni 2020, namelijk dat het college al veel heeft gedaan en niet meer kan doen dan ze al heeft gedaan? Zo nee, wat is dan nu de reactie hierop van het college?

18. Had het college in aanloop naar de verkiezingen verwacht dat de opkomst sterk zou dalen, in het bijzonder in wijken met een al lage opkomst, en waarom?
19. Ziet het college het als een belangrijke taak om naast het bevorderen van een hogere opkomst in heel Den Haag, specifieke aandacht te hebben voor het verschil in opkomst tussen wijken/stadsdelen en/of groepen waarbij de opkomst laag is? Zo ja, kunnen wij van het college verwachten dat er in het vervolg specifieke interventies komen om dit verschil te verkleinen? Zo nee, waarom niet?
20. Wordt bij de evaluatie van de verkiezingen ook specifiek onderzoek gedaan naar de opkomst van niet-Nederlandse kiesgerechtigden uit de Europese Unie of kiesgerechtigden die langer dan 5 jaar in Nederland wonen?
21. Naar personen met een nationaliteit van buiten de EU die op de dag van de kandidaatstelling (31 januari 2022) korter dan vijf jaar onafgebroken en rechtmatig in Nederland verblijven, is de uitnodiging per abuis ook verzonden. Kan deze omissie in de evaluatie worden meegenomen, samen met fouten in de Engelse vertaling van de website? Zo nee, waarom niet?
22. Op welke wijze hebben andere grote steden alle kiesgerechtigden proberen te bereiken voor de gemeenteraadsverkiezingen en wat kan de gemeente Den Haag daarvan leren?

Mikal Tseggai
PvdA

Adeel Mahmood
DENK

Robert Barker
PvdD

Judith Klokkenburg
ChristenUnie-SGP

Marieke van Doorn
D66

Mariëlle Vavier
GroenLinks